

SZENT MIHÁLY TEMPLOM ROMJA

Vác közel egy évezredes múltjának mintegy felében meghatározó jelentősége volt a főtéri Szent Mihály templomnak, a város leghosszabb ideig létező templomának, melynek rekonstruált romjai a mai főtér meghatározó arculatát adják. A templomot az 1760-as évek elején, a nagy barokk városrendezés során bontották le, romjai a főtér és a történelmi belváros rekonstrukciója során kerültek elő 2003-2005 során. Valószínűleg már a váci püspökség megalapítása előtt volt temploma a városnak. A Szent Péter templom a mai Hétkápolna környékén épülhetett, a XII. században pedig a püspöki központtól északra elterülő részen építették meg a Szent Margit egyházat

Mindkét templom a török korban pusztult el. A XIII. sz. elején már biztosan volt templom a mai Március 15. tér környékén, de lehet, hogy a korábbi nemzedékek idején is. Ennek a templomnak egyetlen részlete sem került elő, de az ásások során több, az Árpád-kor időszakára keltezhető sírt sikerült feltárni. Ezek a temető legkorábbi rétegéhez tartoztak. A feltárt keleti-nyugati tájolású sírok bizonyítják a fából vagy kőből épült korai, valószínűleg a tatárjáráskor elpusztult templom, valamint az őt körülvevő temető egykori létezését. Lehetséges, hogy ezt az egyházat is Szent Mihálynak szentelték, és a tatárok után beözönlő németek emiatt választották őt az új templom patrónusának

A templom története: A XIII. sz.-ban a mai Március 15. tér környékén jött létre a német telepesek városrésze. A német várost először 1319-ben említi egy latin oklevél, melyben az is olvasható, hogy templomuk védőszentje Szent Mihály arkangyal.

A németek korábban az ott lévő, a tatárjáráskor elpusztult templom helyére építették az új templomot, s körülötte ők is temetőt nyitottak. Az új román stílusú templomot a korábbi templom keleti-nyugati irányú tájolásától pontatlanabban tájolták, így fekvése néhány fokkal eltért a korábbitól, s ezt az irányt követték a körülötte lévő sírok is, jól elkülönülve így a korábbi temetkezésektől.

A Szent Mihály templom fennállása alatti mintegy 500 évben a város lakóinak jelentős részét temették el a templomban, ill. a köré épült temetőben.

Az évek során összesen mintegy 15 generációt temettek ide, emiatt olyan zsúfoltság alakult ki a temetőben, hogy sokszor 6-7 rétegben helyezkedtek el a sírok egymás felett. A templomot 1332-ben említik ismét. Valószínűleg ennek a templomnak volt a plébánosa Stephanus váci pap, aki a bevétele után az egyházi tizedet ekkor az esztergomi érseknek fizette, ami azt mutatja, hogy bár a templom a váci egyházmegye területén volt, kiváltságainak köszönhetően az itteni püspöktől egyházjogilag független volt. 1480-ban azonban a Szent Mihály templom már egyértelműen a váci püspök fennhatósága alá tartozott. A templom teljes átépítését a XIV. sz. második vagy a XV.sz. első felére tehetjük. Ekkor a román stílusú egyházat elbontva, egy jóval nagyobb, háromhajós, csúcsíves karcsú ablakokkal és támpillérekkel ellátott templomot építettek. Ennek a legtovább használt templomnak az alaprajza látható a főtéri romkertben.

Egy-két nemzedékkel később építették a hajó déli részéhez toldott kis mellékkápolnát és valószínűleg az északi hajófalhoz ragasztott sekrestyét is. A nyugati főbejárat fölött karcsú, magas tornyot látunk az 1600 körüli metszeteken, ez is a hódoltság előttről származhat. A város 1543. évi török kézre kerülése után ez volt az egyetlen templom, amely keresztény kézen maradt, de adót fizettek utána a töröknek. A templom körül tartották a heti piacokat, a temető fala melletti területen számos bolt működött. A XVI. sz.-ban Vácon is megjelent a kálvini reformáció, a reformátusok használták a templomot. Ők 1669-ben a templomhoz egy tornyot építettek. 1686-ban a katolikus püspök visszafoglalta a reformátusoktól a templomot és a Géza király téren lévő török időkben elpusztított székesegyház helyett a Szent Mihály templom vált püspöki katedrálissá. Dvornikovich Mihály püspök 1699-ben felújította az épületet, és pompás berendezéssel látta el. 1750 környékén újabb felújítások következtek a barokk jegyében, de azt a munkát az új püspök, Esterházy Károly félbehagyta és megkezdte a Konstantin téren álló új székesegyház építését. A Szent Mihály templomot 1760 körül elbontották, anyagát valószínűleg beépítették az új székesegyházba. A templom lebontása után temetőjét még egy ideig használták.

Forrás:

Tettamanti Sarolta – Batizi Zoltán: Térből térre: A Szent Mihály templom régészeti kutatásának eredménye; Vác: Vác város Önkormányzata, 2006

Vác – A Dunakanyar szíve; Vác: Vác Város Önkormányzata, 2009. p.81-83. és 122-124.

Szarka Gyula: Vác katolikus intézményei és épületei a török hódítás korában; Vác:1948. p. 27-31.

Tragor Ignác: Vác vára és képei; Vác: Váci Múzeum Egyesület, 1906. p.122-123.

Hely: [2600 Vác, Március 15. tér](#)